

Čerminová, Jana

Petr Oslzlý

In: Fasora, Lukáš; Čermin, Jan; Čerminová, Jana; Hanuš, Jiří; Málíková, Michaela. *Sto tváří, sto příběhů : vybrané osobnosti v dějinách Filozofické fakulty Masarykovy univerzity*. Vydání první Masarykova univerzita, 2020, pp. 312-316

ISBN 978-80-210-9382-9; ISBN 978-80-210-9605-9 (online ; pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/143136>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Petr Oslzlý

Národnost: česká

Datum narození: 26. dubna 1945

Místo narození: Konice

Sociální zařazení: Jeho otec Albert Oslzlý byl prostějovský kožešník s moravskoslováckými a česko-židovskými kořeny. Měl továrnu na vydělávání kůže. Po druhé světové válce zakoupil nejmodernější italské stroje a vybudoval prosperující podnik. Zároveň se zajímal i o politiku, před válkou se stal nejmladším radním v Prostějově (za Národní demokracii) a chtěl v budoucnosti být členem československé vlády. Pak ale přišel komunistický převrat a továrna Alberta Oslzlého byla znárodněna – při přebírání podniku komunisté nové stroje zničili pod heslem, že jsou západní a kapitalistické. Ačkoliv se majitel tomu pokoušel zabránit, byl pak později ze zničení sám obviněn, odsouzen k náhradě škody a celá 50. a 60. léta ji musela rodina splácet. V roce 1973 se oženil s Evou Pulkrábovou, absolventkou češtiny a francouzštiny na filozofické fakultě, středoškolskou profesorkou. Mají dvě děti, scénografku Markétu a výtvarnici Martu.

Akademické působení

Petr Oslzlý nesměl po základní škole nastoupit na žádnou střední školu v Československu, jak zněl verdikt Okresního výboru KSČ v Prostějově, a tak se vyučil v Sigmě Lutín kovomodelářem. Jakožto premianta ho podnik vyslal na strojnickou průmyslovou školu v Olomouci. S uvolňujícími se politickými poměry se naskytla příležitost přihlásit se po maturitě na pražskou DAMU, úspěšně složil přijímací zkoušky, ale studium mu nebylo opět umožněno. Mohl nastoupit pouze na Vysoké učení technické v Brně, kde úspěšně ukončil dva roky. V roce 1967 se mu podařilo se studentskou divadelní skupinou Quidam poprvé vyjet do zahraničí na Mezinárodní festival studentského divadla do chorvatského Záhřebu. Studium na vysoké škole humanitního zaměření mu bylo povoleno až v roce 1968, kdy se přihlásil na divadelní vědu a dějiny umění na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, tehdy Univerzity J. E. Purkyně. Studium úspěšně ukončil v roce 1973. Během studia dál pokračoval spolu s Jiřím Pavlouškem v práci ve skupině Quidam, se kterou v roce nástupu na fakultu vystupoval měsíc a půl v londýnských divadlech Arts Laboratory a International Theatre Club. Quidam byl původně surrealistickým divadlem, ale postupem času se proměnil v divadlo performerského pohybového herectví. Mezi Oslzlého největší inspirátory na fakultě patřil dramaturg Bořivoj Srba.

Již v době svého studia na filozofické fakultě začal spolupracovat s Divadlem na provázku a na konci posledního ročníku se stal jeho stálým dramaturgem.

V devadesátých letech začal vyučovat na Divadelní fakultě Janáčkovy akademie múzických umění. Od roku 2003 zde vede jeden ze tří ateliérů režie a dramaturgie, vedle seminářů z teorie a praxe dramaturgie a režie se specializuje na výklady k nepravdělné dramaturgii a světovému alternativnímu divadlu. Od roku 1995 je uměleckým ředitelem mezinárodního festivalu divadelních škol Setkání/Encounter pořádaného Divadelní fakultou JAMU. V roce 1997 se stal proděkanem Divadelní fakulty JAMU a tuto funkci zastával až do roku 2008. V roce 2000 byl jmenován profesorem dramatických umění. V říjnu 2017 byl zvolen rektorem JAMU a od února 2018 tuto funkci vykonává.

Od roku 1992 do roku 2012 také pedagogicky působil na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, kde na katedře divadelní vědy vyučoval například předměty Alternativní divadlo, Divadlo v sociální akci, Prostor současného divadla, Karnevalové formy divadla nebo Polská divadelní režie.

Profesní působení

Petr Oslzlý již během studií spolupracoval s Husou (Divadlem) na provázku, kam se také po ukončení studia a po vojenské službě vrátil a v letech 1976–1979 a 1992–2001 byl jeho uměleckým vedoucím. Působil zde jako dramaturg (vytvořil kolem sto padesáti inscenací), jako scenárista a také jako herec. Ztvárnil více jak 60 rolí, například Ivana Karamazova, Poutníka v Komenského *Labyrintu světa* nebo Mikoláše ve Vančurově *Markétě Lazarové*. V roce 1980 byl z politických důvodů odvolán z funkce uměleckého vedoucího, ale v divadle pracoval i nadále.

V Divadle na provázku Oslzlý – jako jeho jediný dramaturg – rozvíjel program tzv. nepravidelné dramaturgie, což znamená, že hledal texty, které nebyly primárně určené pro divadlo, jako próza, poezie nebo literatura faktu. Podílel se na většině inscenací režisérů Petera Scherhaufera, Zdeňka Pospíšila a Evy Tálské. Napsal (z větší části jako spoluautor) více než tři desítky scénářů, adaptací i dramaturgií, vedle jiných *Žehnej vám pánbůh, pane Rosewatere!* (1982), *Chameleon* (1984), *Rozvzpomínání* (1985), *Veličinstva Blázni – Shakespearománie I* (1988), *Báječná léta pod psa* (1996), *Babička* (1998), *Cirkus Havel* (2008). Spolupracoval na mezinárodních projektech, jako bylo Together-Společně v Kodani (1983), zorganizoval účast Divadla na provázku na 1st International Meeting of independent Theatre ve Stockholmu (1979), na světovém festivalu Theatre of Nations – Festival of Fools v Amsterdamu, na Festivalu d'Avignon (vše v roce 1980) a Festival of Fools v Kodani (1983), podílel se též na přípravě putujícího mezinárodního festivalu Mir Caravane (1989). Zasloužil se také o realizaci významných divadelních projektů v Československu, jako je Divadlo v pohybu, které vzniklo roku 1973 a pokračuje i v současnosti. V roce 2003 spolupracoval s Vladimírem Morávkem na realizaci velkého projektu *Sto let kobry*, scénické variací čtyř největších románů F. M. Dostojevského. V roce 2010 spoluzaložil mezinárodní festival Divadelní svět v Brně a v roce 2011 byl jeho uměleckým ředitelem.

Kromě Husy na provázku pracoval i pro další divadla. V Národním divadle v Praze byl například spoluautorem scénáře inscenace *Obsluhoval jsem anglického krále* (1998) a v poslední době též scénáře *Malý princ* v Laterně magie (2016).

V prosinci 1989 spoluzakládal Divadelní obec a následně se stal členem jejího vedení. V letech 1993–2018 byl ředitelem Centra experimentálního divadla v Brně. V roce 1999 pak vedl expedici Divadla Husa na provázku do Jihoafrické republiky na National Arts Festival.

Vydal několik knih s divadelní tematikou jako *Living Theatre – Divadlo života 1951–1980* (1982), *Divadlo Husa na provázku 1968(7)–1998* (1999), *Setkání 114 povídek z Divadla na provázku* (2004), *Commedia dell'arte* (2010), *LET HUSY z Brna až do Amsterdamu a Avignonu* (2017) a další. Kromě drobných prací v programech divadelních představení, programech divadel, v katalozích k výstavám je možné jmenovat stať *Revoluce českých divadel a divadelnost české revoluce* (1990), *On Stage with Velvet Revolution*, uveřejněnou v newyorském *The Drama review* (1990), *A Night of Nightmares*, jež vyšla v amsterodamském *Shifting Gears* (1998).

V roce 1983 získal cenu za herecký výkon od Českého literárního fondu a v roce 1992 čestnou cenu na The International Festival of Experimental Theatre v egyptské Káhiře za přínos k světovému experimentálnímu

divadlu. V roce 2016 mu festival Příští vlna udělil cenu Živoucí poklad a stal se i držitelem Ceny Ministerstva kultury za celoživotní autorskou, dramaturgickou i organizační práci v oblasti alternativního a studiového divadla. V roce 2004 obdržel Cenu města Brna v oboru dramatického umění.

Veřejná činnost

Petr Oslzlý měl od mládí odpor ke komunistickému režimu. Vyrůstal v rodině, která byla v období po roce 1948 perzekvována, žila v neustálé nervozitě, zda bude otec zatčen. Hluboce ho zasáhlo, když mu striktní zákaz Okresního výboru KSČ v Prostějově znemožnil studium na střední škole. Toto zoufalství se však změnilo v sílu režimu vzdorovat.

Od dětství hrál divadlo. Začínal v ochotnickém divadle Hanácká obec, u jehož zrodu stál ještě v meziválečné době jeho otec. První experimentální divadlo zakládal s přáteli v klubu prostějovských železáren, odtud je vykázali s odůvodněním, že „klub zdestruovali“.

Petr Oslzlý se po celé období normalizace zasazoval o tvůrčí svobodu a obnovení demokracie. Nestal se signatářem Charty 77, aby jeho podpis neohrozil slibně se rozjíždějící divadlo Husa na provázku. Sám Oslzlý k tomu řekl: „Od Václava Havla jsem dostal vzkaz, abychom nepodepisovali Chartu 77, protože zachování existence Divadla na provázku a jeho opozičního tvůrčího programu je pro společnost cennější.“ Poté však přišla oficiální výzva k podepsání Anticharty pro všechny členy. Celé divadlo se rozhodlo dokument nepodepsat a Oslzlý jako vedoucí to odůvodnil tím, že neznají prohlášení Charty 77, přestože jej již sami rozmnožovali. Následovala represivní reakce, Divadlu na provázku po přijetí restriktivního divadelního zákona hrozil zákaz další činnosti. Teprve po jednáních svou existenci obhájilo a připojilo se jako experimentální soubor k Státnímu divadlu v Brně.

V roce 1979 odmítl vstoupit do komunistické strany, což vedlo k jeho odvolání z pozice uměleckého šéfa divadla. O čtyři roky později mu byl odebrán cestovní pas. V téže době se začal aktivně zapojovat v brněnském disentu. V létě 1984 mu přední brněnský disident Jiří Müller předal organizování Podzemní univerzity, tajného bytového semináře, kde přednášeli významní profesori a umělci z Velké Británie. Oslzlý je vydával za návštěvy svých známých. Zahraniční profesori však byli do Československa vysíláni The Jan Hus Educational Foundation sídlící v Londýně. Sedmihodinové semináře, k nimž Oslzlý zval i vybrané soudobé studenty oficiálních škol, se konaly asi jednou za dva měsíce. Vedli je zpočátku jen filozofové a politologové, později přijížděli i spisovatelé, dramatici, básníci, výtvarníci, hudebníci či architekti. Po jedné z návštěv Oslzlého zatkli, nicméně byl po pětihodinovém bezúspěšném výslechu propuštěn. Podzemní univerzita existovala až do sametové revoluce.

V roce 1986 vytvořil spolu s Rostislavem Pospíšilem koncept nezávislé undergroundové Galerie Drogerie – Zlevněné zboží. Ten spočíval v tom, že zakázaní výtvarníci vystavovali v drogistickém obchodě, za pultem pomáhali prodáváči, zatímco k tomu hrála živá hudba. Tento projekt pokračoval také až do roku 1989.

V létě 1989 se Petr Oslzlý stal jedním z prvních signatářů petice *Několik vět*. Aktivní byl také během sametové revoluce. Dne 17. prosince 1989 hrálo Divadlo na provázku a HaDivadlo v Praze v Junior klubu Na Chmelnici a poté, co za nimi přišel zmlácený účastník demonstrace na Národní třídě, přerušili představení a nechali jej na scéně o zásahu policie vypovídat. Další den odpoledne po shromáždění v Realistickém divadle Oslzlý v Junior klubu jménem obou divadel vyhlásil jako první divadelník stávkou českých divadel. O den později se stal se jedním ze zakládajících signatářů Občanského fóra, v jehož Krizovém centru byl pak členem pracovní skupiny

Václava Havla. Havel ho dokonce označil za dramaturga a režiséra revoluce, protože s kolegy sestavoval scénáře demonstrací. „Přistupoval jsem k tomu z divadelního pohledu. Šlo o časování, rytmus. Když to nějaký z řečníků natáhl, rytmus se ztrácel. Ale divadlo to nebylo, nýbrž realita, při níž mohla téct i krev. Divadelní zákonitosti v tom samozřejmě byly, ale hlavním režisérem byl Václav Havel. Já jsem byl spíše jeho asistentem, ale k tomu dramaturgovi se docela hlásím. Vnášel jsem do toho dramaturgické pohledy a svoji zkušenost.“

V letech 1990–1992 působil jako člen kolegia prezidenta republiky a jako ředitel sekce kulturní politiky prezidentské kanceláře. Od devadesátých let se profiluje jako občansky angažovaný divadelník.

Evaluace

Petr Oslzlý je dramaturg, scenárista a herec celoživotně spojený s brněnským Divadlem Husa na provázku. Je spoluzakladatelem Centra experimentálního divadla, kde v letech 1993–2018 působil jako ředitel. Od roku 1992 vyučuje na Janáčkově akademii múzických umění a v roce 2018 se stal jejím rektorem. V 80. letech spoluorganizoval brněnskou Podzemní univerzitu, za sametové revoluce zakládal Občanské fórum a spoluorganizoval velké pražské demonstrace.

Ohlasy

Pro svůj široký umělecký záběr, jímž prostupují myšlenky lidské svobody a demokracie, bývá považován za klíčovou postavu takzvané šedé zóny v Brně. \ [Lukáš Jelínek](#)

Od roku 1990 se v sauně ukazoval sporadicky. Že dramaturgie byla jeho životem, mi potvrdil, když vyprávěl, jak v jednom jihofrancouzském městě šel, ale až na konci představení, do divadla jenom proto, aby si vyzkoušel, jaké to je si „vyjít z představení“. Jen pro ten pocit. Vyjít s ostatními lidmi ven, když už je po všem. V cizím městě, v cizím divadle, s cizími lidmi. Některé pocity jsou skutečně nesdílitelné. \ [Petr Hloušek](#)

Petr Oslzlý patří již dávno k nejvýraznějším postavám českého i evropského divadla. Je to ale také člověk odvážný, vtipný a originální. \ [Kristián Chalupa](#)

Petra si velmi vážím pro jeho postoje od disentu až po současnost. Myslím si, že je to člověk velmi uvážlivý. \ [Ivo Medek](#)

Pro profesora Medka to je druhé funkční období, takže ze zákona nemohl kandidovat znovu. První myšlenka byla najít už někoho z té mladé generace. Petr Oslzlý patří ke generaci zakladatelů divadelní fakulty. Ale právě jeho minulost, jeho politická angažovanost a jeho nesmírné charisma je to, co v tuto chvíli potřebujeme. Aby tam byl někdo, koho budou ostatní poslouchat, vážít si ho a ctít ho za jeho dosavadní dráhu. Taková osobnost se zatím v té mladší generaci neobjevila. \ [Sylva Macková](#)

Na to se přece nedá zapomenout. Potkal jsem zde několik skvělých pedagogů. [...] Byl to na divadelní vědě Artur Závodský, který pozval tehdy mladého asistenta z JAMU Bořivoje Srbu. Z řady dalších bych jmenoval ještě Huga Širokého, psychologa, který se zabýval divadlem, a Olega Suse, který v posledních letech mého studia již nesměl učit, ale já jsem patřil k několika studentům, jež si vybral, aby nám po osmé večer přednášel neoficiálně nahoře v hlavní budově na ulici Arna Nováka. Studium předznamenal jarní semestr 1969, v němž jsme po smrti Jana Palacha několik měsíců stávkovali. Filozofická fakulta v Brně byla pravděpodobně nejdéle stávkující školou v Československu. \ [vzpomínka Petra Oslzlého na univerzitní studia](#)

Prameny a literatura

- BADAL, Milan – BLAŽEK, Karel – FLORIAN, Jonáš a kol. *Sauna biblio. Sauna tenet Brunam = sauna v Brně trvá*. Tišnov: Sursum, 2015.
- DOSTÁLEK, Igor – OSZLZÝ, Petr. *Divadlo se nesmí stát jen zábavou* [online]. 2011. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1273941-divadlo-se-nesmi-stat-jen-zabavou-petr-oszlzy>>.
- HRBOLKA, Daniel. *JAMU povede Petr Oslzlý. Nově zvolený rektor působil i jako poradce Havla* [online]. 2017. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <https://brnensky.denik.cz/kultura_region/jamu-povede-petr-oszlzy-nove-zvoleny-rektor-pusobil-i-jako-poradce-havla-20171023.html>.
- NOVOTNÁ, Iveta. *Chci na JAMU vybudovat demokratické prostředí, říká nově zvolený rektor Petr Oslzlý* [online]. 2017. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <<https://vtava.rozhlas.cz/chci-na-jamu-vybudovat-demokraticke-prostredi-rika-nove-zvoleny-rektor-petr-6482829>>.
- NOVOTNÁ, Jana a kol. *111 příběhů královopolských osobností. Vydáno při příležitosti 100. výročí povýšení Králova Pole na město*. Brno: [s. n.], 2005, s. 101–102.
- Oslzlý Petr, prof. Mgr.* [online]. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <<http://difa.jamu.cz/fakulta/pedagogove/oszlzy.html>>.
- Petr Oslzlý* [online]. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Oslzlý>.
- Petr Oslzlý* [online]. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <<http://www.ndbrno.cz/modules/theaterarchive/?h=person&a=detail&id=3239>>.
- Petr Oslzlý (1945)* [online]. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <<https://www.pametnaroda.cz/cs/oszlzy-petr-1945>>.
- Petr Oslzlý – Kalendárium* [online]. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <http://www.jamu.cz/img/cz/aktuality/cv-kalendrarium_oszlzy2.pdf>.
- Petr Oslzlý se za totality zasazoval o tvůrčí svobodu* [online]. 2016. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <<http://moravskehospodarstvi.cz/article/kultura-a-zabava/portret-petr-oszlzy-se-za-totality-zasazoval-o-tvurci-svobodu/>>.
- Petr Oslzlý. „Smyslem divadla nemůže být divácký úspěch“* [online]. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <<https://www.phil.muni.cz/o-nas/nasi-absolventi/petr-oszlzy>>.
- Prof. Mgr. Petr Oslzlý* [online]. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <<https://is.jamu.cz/osoba/5096>>.
- SOUKUPOVÁ, Jana. *Divadelník Petr Oslzlý spolutvořil ostrůvky svobody* [online]. 2009. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <https://brno.idnes.cz/divadelnik-petr-oszlzy-spolutvoril-ostruvky-svobody-p1m-/brno-zpravy.aspx?c=A090623_1212569_brno_krc>.
- TOMEŠ, Josef a kol. *Český biografický slovník XX. století. II. díl, K–P*. Praha – Litomyšl: Paseka, 1999, s. 499.
- TŘEŠTÍK, Michael Michael (ed.). *Kdo je kdo. Osobnosti české současnosti. 5000 životopisů*. Praha: Agentura Kdo je kdo, 2002, s. 473.